

Szerkesztőség és kiadó hivatal
Széchenyi-utca SIMON-ház Kunz József ur
kereskedésével szemben.

HIRDETÉMÉNYEK.

előfizetési pénzek és a kiadás körüli panaszok
valamint a lap szelemi részét illető
minden közlések ide intézendők.

Bérmentetlen levelek csak ismert kézektől
fogadtnak el.

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.

A SZABADELVŰ PART KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

Előfizetési ár:

Helyben bához hordva vagy vidékre postán
küldve:

Egész évre	10 frt — kr.
Félévre	5 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Egy hóra	1 frt — kr.

Hirdetési díj:

Öt-hasáboispetsor egyszeri beiktatásért 5kr
Bélyegdíj minden hirdetésért külön 30 kr
Nyiltér 4 hasábo petisorért 20 kr.

XIV. évfolyam 1887.

Debreczen. Kedd, január 4.

2. szám.

Az európai béke szükségessége és jövője 1887-ben.

Ha igazságosak akarunk lenni, úgy kötelességünk konstatálni, — írja a „Correspondence de Pesti“ — hogy újabb időben Franciaország közvéleményében és a francia sajtóban a békés törekvésekre kedvező fordulat érvényesült.

Foucher Pál, a „National“ felelős-szerkesztője, Franciaország legszellemesebb és legtevékenyebb publicistáinak egyike, ki a köztársasági sajtó első sorában a valódi szabadelvűséget és a munkát a józan haladás politikáját képviseli, — „a béke szükségessége“ cím alatt írja a következő jeles nyilatkozatokat, melyek különös figyelmet érdemelnek, mert az általa szerkesztett „Le National“ két irányban főleg kitűnik:

Először az anarchismus vakbuzgó örültsége és szentelen kiaknázói elleni éles támadásainak életerős és szívós erélye által, másodsor a külpolitika terén, különösen erélyes és tettekre szóló magatartása által. Miután továbbá a „National“ külpolitikai kérdéseket rendkívül loyális és egyenes őszinteséggel tárgyalja, s miután soha nem haboztunk csodálkozásunknak kifejezést adni némely francia hírlapnak egy francia-orosz szövetség eshetősége iránt táplált lelkesedtsége és a Bulgáriában követett orosz politika erkölcsi felől: hogy minden irányban igazságosak legyünk, a leg-úszintébb elégtétellel kell adóznunk azért, hogy oly kitűnő francia publicistának, mint Foucher Pál, harcziás tollából a következő békés nyilatkozatokat olvassuk, melyek megérdemlik, hogy az egész magyar sajtó által méltányoltassanak.

Foucher Pál a francia nép nemzeties akaratának tényleges iránya felől a „National“-ban ezt mondja:

„Mi a békét akarjuk, akarjuk teljes loyaltással és őszinteséggel. Ennek bizonyítéka azon igyekezetben lehet, melylyel arra törekszünk, hogy a nemzet tevékenysége a kereskedelem, ipar és gyarmatosítás felé irányoztassék. Békében lejárati idővel: az 1889. évi kiállítás, törvényeknek reformálása, új gyarmataink pacifikációja és fejlesztése. Kormányunk magatartásában a legkisebb háborus törekvés sem mutatkozik. Flourens Freycinet bölcs politikájának a követője. Berlinbe Herbertte küldetett, ki a béke képviselője, a mint a békét értelmesszük, t. i. megaláztatás és gyöngeség nélkül. Boulanger tábornok igazi államférfi, szavai, melyeket egyik újabb beszédében mondott különösen érdemesek arra, hogy emlékeztetünkbe vissza-idéztessenek. Boulanger tábornok, kit a megtört háboru képviselőjének akartak tekiutni, szó szerint következőket mondá: „A mi engem illet, inkább hazafi vagyok, mint katona, és a legbensőbbben, legmelegebben óhajtom, hogy a béke mely, hazám haladására oly igen szükséges, fenntartassék. E miatt bizonyos támadásokat megvetek, és kötelességem érzetében tétovázás nélkül követem a háborura való készülődést, mely a tartós békének egyetlen biztosítékát képezi.

A békének csak két módja létezik a nemzet számára. A béke melyet úgy kérünk, és a béke melyet szilárd és méltóságos magatartással biztosítunk. Ezen béke az, melyet én a köztársaság által és nemzetem segítségével megvalósíthatni reményelek.“

Foucher Pál következő megjegyzésekkel kíséri Boulanger tábornok ezen nyilatkozatait.

Ezekből kétségtelenül kitetszik, hogy nincs szándékunk Németországot megtámadni, és midőn a „Journal des Debats“ írja: Franciaország tudja, hogy Németország ellen irányzott támadó háboru az örültség egy ténye volna, akkor a „Journal des Debats“ mindazoknak gondolatait tolmácsolja, a kiknek a hazafisága nem a könyvkereskedelemmel és sajtóval való üzérkedésből áll. Ezen nyilatkozatok őszinteségéhez és nemességéhez nem kell magyarázat. Ehhez csak annyit szükséges megjegyezni, hogy Németországban a kormány és kormányzóttak az egész német nép még sokkal kevésbé óhajta Franciaországgal a háborut. Az egész világ elismeri ezt és minden francia ki a németeket ismeri, tudja is, hogy Németországban még a legkisebb párt sem létezik, mely Franciaországot megtámadni óhajtaná, ez eszme ép oly esztelen és gonosz lenne, mint lenne Franciaország részéről a német birodalom ellen támadó háborura vállalkozni.

Ebből következtethetjük, a mit a „Pester Correspondenz“ mondott, midőn az egész európai sajtó Dérouléde ideáljáról, egy francia-orosz szövetségről, mint bevégzett tényről beszélt; szerencsére tévesen, a mi egyebek közt a francia nép elpusztíthatatlan józan eszének köszönhető. Ismételjük, hogy a háboru tulajdonképeni és legfenyegetőbb veszedelmét Oroszország felől kell várni. Az orosz politikát végzéjlaiban a háboruval való folytonos fenyegetésésként kell tekinteni, miután kizárólag egyetlen embernek, a csárnak korlátlan akaratától függ, hogy mikor szakítottassék hirtelen vége az európai békének. A másik der épen nem kikerülhetlen veszedelem mely az európai békét fenyegeti, a revanche ideában rejlik, melynek Franciaországban csak egy kisebbségnél van még meg teljes életeréje, mely kisebbség azonban időnként oly nagy lármát csap, mintha a többséget képviselné. A revanche ezen beteges eszméje ellen csak egyetlen gyógyszer létezik. E csálhatlan gyógyszer az idő.

Mindenek előtt nélkülözhetlenül szükséges az idő Franciaországban valódi köztársasági kormány megszilárdulására, oly köztársaság kormány megszilárdulására, mely valósággal a francia nemzet akaratát képviseli. Nemzeties akaratát értjük egy nagy és tisztelt, de azért munkás és értelmes nemzetnek. Azon akaratot értjük, mely nincs meghamisítva és csalárd szándékkal eltorzítva kisebbsége által azon politikuskoknak, a kik a tömeg könnyen felizgatható szenvedélyeivel visszaélnék, hogy a francia nemzet nagy inpozans és a békét őszintén kívánó többségét terrorizálják. A mint a francia történelemben sajnos előfordult hogy egyetlen személy által elkövetett államcsiny folytán egy nagy nemzet akaratán meglepetés és csalárdság által hirtelen erőszak követett el: ugy a jövőre nevé sinez elhárítva amaz államcsinyek veszélye, melyek nem felülről, hanem alulról származnak, s még veszedelmesebbek, mint azelőtt, mert első sorban Franciaország külpolitikáját fogják befolyásolni. A császárság, mely a leggonoszabb hazugságot „L'empire cest la pair“ világgá bocsátotta, soha el nem mulasztotta, minden háboru és minden

kaland megkezdése előtt a közvéleményt meghamisítani és eltorzítani.

Ennek következtében a császárság önmagát, az egész világot s mindenek előtt Franciaországot állítólagos szövetségekkel hitegette, melyek a veszély pillanatában megvalósíthatlanok lettek.

Ez okból Franciaországban még mindig meg van a veszély, hogy egy terrorizáló és lármázó kisebbség csak rövid időre is a kormány gyeplőit magához ragadhatja, s aztán, hogy folyton megújuló parlamenti nyilatkozatok által magát a kormányon tartsa a francia nemzet békét akarátán a külpolitikában is erőszakot követne el, a mennyiben a legborzasztóbb és legártalmasabb kaland a revanche-háboru, kezdődne, a mely egyformán veszélyes Franciaországra és Németországra nézve. E háboru ha azon végső szerencsés eset által, hogy a békés törekvések időt nyerne Franciaországban a megszilárdulásra és szervezkedésre ki nem kerültek és el nem hártattak: vesztés lenne a győzre ép úgy, mint a legyőzöttre, és általános szerencsétlenség egész Európára nézve.

Másrészt azonban époiy szükséges a pessimismus ama politikai mintája ellen küzdeni, melyet Franciaország belpolitikájának megítélésénél sokan szokásból használnak. Mondják p. o.: Boulanger tábornok vagy Jules Ferry örökösei a Gambetta eszméinek. Gambetta ezen eszméi önmagukban véve sem betegesek, sem nem veszélyesek. Ellenkezőleg Franciaországra és más országokra nézve is káros és nagy veszélyekkel van egybe kötve, hogy a politikában minden dicsőséges tradíciót vagy kimagasló személyt erőszakosan lerántani akarnak; hogy a dinamitárdok, kik a rágalom robbantó szereivel és mérgeivel dolgoznak, minden erkölcsi és értelmi tekintélyt lerontani akarnak és még ama tekintélyeket és tradíciókat sem tisztelik a melyek a multak érdemeiben gyökereznek és fentartanak a szabadságot meg nem öltö egyetlen zsarnoki hatalom által; az igazság zsarnoki hatalma által.

Ezért a nagy francia hazafiak kiemelkedését vagy újjászületését, kik az igazság zsarnoki hatalma által jól érdemelt népszerűsége tesznek szert, mindenkor üdvözöljük. Első sorban épen ezek hivatnak arra hogy Franciaországban a békeszeretetlen való nevelés munkáját folytassák és befejezzék. E tekintetben hivatkozhatunk arra, a mit Franciaország politikájáról irtunk akkor, mikor a revanche — háboru veszedelmes esélyei erősebbek voltak, mint ma.

Gambettáról és politikájáról, mely ezen majd nem pótolhatlan, lángeszű államférfiával épen nem halt meg, évekkel ezelőtt irtuk: Gambetta, kinék hogy sok követője legyen Franciaországban kíváajuk, minden előtt nagy hazafi és lángész vala, ki a revanche — eszmének soha nem volt rabszolgája. Államférfi vala ő, a ki a revanche utáni törekvést működni engedte azon óriási áldozatok előnyére, melyeket a francia hadsereg újjászervezése igényelt.

Ő uralkodott ez eszmék fölött és ezért a veszélyek fölött is, melyeket azok magukban rejtettek. Ismerte az előítéletek hasznát és veszélyességét, melyek politikai eszközökként használtának, de neki magának nem voltak előítéletei, mert ő sem rajongó, sem

doctrinai nem volt. Ezért volt szabadelvű, kinék lángeszű határozottan hozzájárult egy új konzervatív-köztársasági tradíció alkotásának kezdeményezéséhez. Épen Gambettának volt lángeszű és népszerűsége arra, hogy a revanche — eszme korábbi képviselőjéből első szolgája és legszellemesebb szervezője váljék a nemzeti akaratnak, mely Franciaországban őszintén akarja a békét. Felvilágosodott hazafisága és hazaszeretete erősebb volt benne a revanche eszménél. E miatt oly nehezen pótolható elvesztése. Igaz, hogy szívesen hisszük azt, a mit óhajtunk. Miután a békét óhajtjuk, mindig azon reményben élünk, hogy Franciaország multjának hirnevész és számos dicsőségéhez újjakat csatoljon.

E dicsőség az lenne, ha e szavak „la république est la pair“ (a köztársaság a béke) megváltoztatlan igazsággá tétetnének. Vajha ismét feltámadnának Franciaország ama fiai, kik ezen dicsőség után törekcsenek! Ismerjük az elméletben oly igen szépen hangzó szavaltot. Mit jelentenek a politikában az eszmék? Mindent! — Mit az egyes emberek? Semmit!

Erre azonban minden népek történelme ellenkező választ ad és a nagy hazafiak iránti hála művelésének fentartására oktat.

A történelem továbbá arra tanít, hogy vigaszt keressünk ama bizonyosságban, melyszerint a szabadelvűség és a szabad haladás eszméi halhatatlanok, és ama tapasztalatban, hogy a nemzetek szabadsággal önmagukat kormányozhatni, még a legjobb biztosítékok és reményt nyújtja, hogy e világ számára a béke áldásai megtartassanak.

Külföld.

Az angol cabinet reconstruciója nehezen és lassan megy. Az unionista szabadelvűek, kiknek köréből (Hartingtonnal) lett volna bütöndendő a megüresült pénzügyminiszteri állás-ellenettes befolyások hatása alatt, mint látszik, nem mutatnak hajlandóságot, kimozdulni reservált pártálláspontjukból. Egyfelől Gladstone keresi és banguylozza az alkalom szükségét, hogy pártja ismét egyesülhessen az elszakadtakkal; másfelől Salisbury igyekezett őket a kormány s illetoleg a konzervatív párt körébe bevonni. Nem sikerült és úgy látszik, hogy nem is fog sikerülni, legalább a mi Hartington illeti.

Mind az által Churchill helye immár belesz töltve, még pedig Göschén által, kit a conservatív lapok e tekintetből már akkor emlegettek, midőn a táviró meghozá annak híret, hogy Salisbury a pénzügyi tárczát Hartingtonnak ajánlja fel. Mint hogy Göschén, Hartington tanácsára határozza el magát e lépésre, fölfehet tenni, hogy a Hartington-törődék, ha vezére nem lép is be a cabinetbe nem fog ellenséges álláspontra helyezkedni a kormányval szemben és Gladstone még várhat az egyesülésre.

Vidéki levél.

Nagy-Kálló jan. 1.

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Vasutunk lesz, de most „de lana caprina“ zsörtölődünk t. i. hol legyen a pályabázis a vannak, kik Shakespeare mondását szerencsén ráolvasni a még testet nem öltött tehát elméletbeli házra: Önt itt? Ön ott? Ön mindenütt? Az antisemita-párt a „zsidó temető“ mellé predestinálta, hogy ha már az élő zsidókat nem szabad háborgatni, hát legalább közzvetve a holtak nyugodalmát zavarathassa. Az intelligencia ezen balgazdálkodás ellen felfolyamodott s erősen kívánja, hogy a pör Debreczen javára döntessék el, t. i. hogy az építendő pályaház plánuma a

debreczeni ut mellé lóditassék. Követválasztási mozgalmak nagy horderejű eszméjével csak annyiból foglalkoztunk, hogy kicsibe mult, miszerint egymás kapacitására, köveket nem választottunk. Nekünk van ugyan képviselőnk, de úgy halljuk, hogy jól meg érdemelt nyugalmába lépend.

Itt, ez idő szerint Nt. Görömbe Péter ref. lelkész dicseri mindenki, mert városunk e jelese a ref. egyház elhanyagolt ügyén annyit lendített, mint eddig neki sem — no mert a templomot ő kerítette körül bármely városnak díszese való kerítéssel s a bekerített tért a legbiztonságosabban kitérte; ő pendítette meg a legszebb eszmék legszebbikét, i. hogy a nagy kállói ref. egyháznak is legyen orgonája s az ige testé lön, mert a pécsi művész, (Ángster) csinálta orgonát a szakértők e hó 29-én vették át, mely alkalomkor Hadházi jeles orgonistája, T. Beke ur az igazság érdekében kinyitkozott, hogy a nagy kállói orgonánál ez idő szerint jobbat, kellemesebb hangot s olcsóbbat nem ismer, mire aztán volt is öröm a háznál s a házban t. i. Nt. Görömbe Péter ur vendég-szerető házában, melynek vendégei közt Napkor r. kath. plébánosa (Dósa József) is lelkesedett és pedig mint nagy kállói volt káplán, ki a város felvirágoztatásáért folyton megtesz mindent, a mi csak erejétől kitérik s megérdemelt a tiszteket zárlipjei és pedig az ünnepek komolyságához méltó hangon szeleddé mintha csak szentelt viz s nem az igazságot rejtő fűdiuum képezte volna a szájal-mok ékesen zörgő maszineriájának anyagát. A nyiregyházi dalárda remekelt, a mulatság Kiss Rezső „Fiam csak énekeljétek“ kezdetű prologjával indult meg, mely köztet szélesen rézesült.

Napi hírek.

— Gyilkossági merénylet Beke Mihály ellen. Rendkívül elszomorító csemény híre futotta be villámként ma d. e. városunkba.

A debreczeni árvaszék elnökét, egyháztanácsos, egyh. kerületi tanácsbíró. Beke Mihály urat egy gonosz lelkű ember oroszva megakartá gyilkolni.

Mint minden ehhez hasonló esethez történni szokott a szerencsétlenséget a meglepetés a képzeltetés különböző képekben s inkább sötét mint derültebb hangulatot keltő színekkel festve azokat, — adta tova saájáról saájra.

A városban mindenki a leglényesebb érdeklődéssel tudakozódott a közönség oszlatlan szeretetében részesülő férfiú esete után, általános volt a részvétel, mert mindenki nagyobb hallotta és hitte a veszélyt, mint a minő az valóban volt. Beke Mihálynak nagyhatvanötzaki lakása egész d. e. a jó barátok és tisztelők szakadatlan látogatásának volt színhelye. A legelső között, kik a megbeszített iránt tudakozódtak, volt gr. Dégenfeld József névű méltósága, ki Dr. Oláh Miklóst küldötte Beke Mihály házához.

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája.

Majmok, mint cselédek.

Irta: Flammarion Kamit.

Nincsenek többé szolgák! Ez hangzik mindenfelé most, a mi nagy századunk végén. Nemokára megünnepeljük 1789 századik évfordulóját. A szabadság, egyenlőség, testvériség jelszava felszabadította az emberiséget a szolgaság járma alól. Az általános szavazati jog minden polgárt egy rangba helyez. Senki nem ér többet a másiknál, senki se lehet szolga többé. A társadalmi átalakulás gyors. Igazi szolga nincs többé.

De ha az ember megszűnt szolgálni az embert, gondolni kell arra, hogy a jövőben mégis valaki végezze a cseléd dolgát. A gép csak gép marad, akármielen bámulatos is; az állatokhoz kell fordulnunk, hogy ezek adják jövőre a mi rabszolgáinkat. Ősien a létező száznyvenézer állatfajból negyvenhárom szelidítettek meg s tetek háziállat, egyszersmind teljesen átváltoztatva természetüket; ilyen a kutya ló, elefánt, rénszarvas, disznó, macska, tengeri nyul, csirke, kacsa, liba, pulyka, stb. Ez állatok mind különböző ösztipusok. Vajjon nem lehetne-e az emberhez szervezetre és észbeli képességekre közelebb álló teremtetést is ezenképen domesztikálni a negyvenegyzedik szelidített fajul, teszem az emberformájú nagy majmot, a csimpánzokat, gorillákat, vagy orangutánokat választani abból a cselédből, hogy segítők és cselédeink legyenek.

Ez az eszme Meunier Viktoré, a ki már harminczöt év óta foglalkozik ezzel a gondolatral s most december végén egy nagy kötetet adott ki „Majmok mint cselédek“ címmel.

Vajjon pusztá utópia csupán, a miért ez a tudós úgy lelkesedik? A majmok értelmességét, me már nem vonja kétségbe egy természetűdös sem. A mult században Butfon

Az eset részleteiről a tettes előéletéről, az első kihallgatásról stb. a következőket közöljük: Beke Mihály d. e. 9 órakor éppen a város házához, a hivatalba volt menendő saját házából, mely a Nagy-Hatvan utcán fekszik. Ezt az utcát Nagy-Uj utcával egy keskeny sikátor köti össze. Ugy hívják, hogy Pásti köz. Veszedelemes dolog rajta járni nappal, ép úgy mint éjjel. Nappal, ha sárú válik a debreczeni híres portenger, a szerencse homlokán esőkölt gyermekének tekinteti magát az a halandó, ki itt megy keresztül s a keskeny pallón, a melyik csak az egyik oldalon nyújtózkodik végig a deszka kerítések hosszabb, szembe jövövel nem találkozók. Mert ha igen, menten bekiég erős sárterengere kell kitérnie; a mi pedig kiméletes udvariassággal éppen nem viseltetik a legfényesebbre mázolt cipő iránt sem. Es éjjel? Ezen az elhagyatott, összeszorult hosszú sötét közön a legártatlanabb ember is ellenségektől remeghet, kik embervérre szoktak kegyetlen mohósággal szomjuhozni. Ha valaki olyan szándékkal huzná meg itt magát valamelyik kerítés szuláp mellett, hogy gyilkolni fog, bátran teheti. Hiszen még csak egyetlen egy lámpa pisálkóló fénye sem lenne itt bűnös tettének tanuja. Lakó alig akad a sikátoron és a rendőség, no az...; hogy jutna erre a tájéakra belőle posztot állani egy szál legény. Epen ennek a jó falusi képű sikátorosnak a Nagy Uj utcái vége felé ballagott, semmi rosszat nem sejtve Beke Mihály ur, midőn megölte lövés dördül el, s ő abban a pillanatban hátra tántorodott s segítségért kiáltott. A lövést egy paraszatosan öltözködött közép-termetű 40—45 év közötti ember intézte, alig néhány lépésnyirel háta megett. Az igazgató jelenetnek a sikátorral szembe lévő Szentesi féle ház egyik ablakából Eszéki Gyula 42-dik honvédszászlóaljbeli honvéd s ugyanezen ház kapujából Bauer Sándor közhonvéd s még egy Siteri nevű ember voltak szemtanui, kiket a II. kerületi rendőr kapitány Vég Gyula ur az esetre vonatkozólag kihallgatott.

Bauer Sándor volt az, ki a segélyért kiáltó megmentőhöz azonnal odafutott, a mi mindössze néhány pillanatba került, midőn 30 lépésnyire állott a majdnem végzettsé válható esemény színhelyétől. Bauer aztán megragadta a gyilkost s küzdelemmel kicsavarta kezéből a forgó pisztolyt. — Bauer azt valjja, hogy az első lövés után a tettes maga felé irányozta a revolvert; azonban nem sült el. — E közben ragadta ő meg a gonosztévót, ki felé is lött; de szerencsére a golyó oldal fegyvere mellett reperit el. A tettes lefegyverzésében Bauert segíté egy Siteri nevű ember is, ki szintén állítja, hogy az az első lövés után ömagaára is cselözött a pisztolyal.

észlelt egy csimpánzot, a mely mindig két lábon járt, még ha nehéz terheket czipelt is. Komoly ábrázatu, mélabus kedélyű állat volt ez a majom, de rendkívül szelid erkölcsű, különböző többi felebarátjától. Nem volt meg benne sem a maki türelmetlensége, sem a pávián fajtalanúsága, sem pedig a kapucinus majom pajkosságja. Kitiűnő neveléssel dicskedett. Ertett szóra és intésre. Látogatónak udvariasan nyújtott kezét, aztán velök ment sétálni; asztalhoz ülve fölötötte nyakára az asztalkendőt, megtörülte száját, kést, villát használt, maga töltött poharába, koccintott, ha biztaták tudott bánni a teával s nem ösztönözte őt semmi más, csak gazdája szavai és saját belátása. Sohse bántott senkit. Fölöttébb kedvelte a bonbot, s mikor mellbetegségbe esett, annyira elhalmozta cukorral, hogy ez még jobban sietette halálát. Főjegyzeik róia, hogy kedvelje volt a boritálnak is.

Az Európába került összes csimpánzok ugyan így viselték magukat. Blainville is tartott egy ily nagy majmot éveken át; ez is melankólikus volt, e mellett jámbor és szelid. Nagyön háládatosnak mutatta magát apóli iránt s egy szóra engedelmekedett. — A londoni állattani társaság 1835-ben egy tízennyolcz hónapos csimpánzhoz jutott. — Elénk és kíváncsi természetű volt mint egy gyermek. — Feljegyelté megható szeretettel környezte; már messziről megösmerte lépteit s mikor közeledett feléje, hozzá futott átkarolni térdeit Méltó volt különben arra, hogy bármely mértékletességi egyesület kitüntesse. Csak teát ivott s megvetett minden szeszest italt. De azért nap hó nap alatt mégis elpusztult szegény.

Az antverpeni állatkert igazgatója formászerint családjába fogadott egy csimpánzot. A becsületes állat rendkívül szerette ura gyermekeit; játszótt velök, csesznység szedett nekik s kis szekéren huzgálta őket, mint valami dajka. Néha hivatalos volt az igazgató ur asztalához s ilyenkor udvariasan poharat emelt a tisztelt társaság egészségére. Grandperret kapitány Amerikából hozott

magával csimpánzot, mely utközben kitűnő szolgálatokat tett a hajón, mint kemencefűtő. Ügyelt rá, hogy a parázs ne hulljon le a földre, tudta, mikor ép meleg a kemence. Ilyenkor sietett értesíteni a hajó péket. De ez nem volt egyetlen ügyessége; rendszeres résztvevő a matrózok munkáiban, segíté a vaszacskát fölhozni, a vitorlákat vonni és kitiűzni, s mindezt oly kitiűnően, hogy a tengerészek már egész komolyan kollegu számba vették. A ritka állat azonban még a nyílt tengeren elpusztult; egy durva kormányos agyonütötte.

Loaőgában egy nőstény csimpánz rendes cselédi szolgálatokat végzett; vízért járt a folyóra, fáért az erdőbe, kispörpölte a lakást, megágyazott, forgatta a nyársat stb. Egyszer megbetegedve eret vágta rajta, a mitől gyorsan fölépült. A majom megjegyze, hogy mily hasznos dolog az érvágás; valahányszor csak látta a sebészt, aki vért eresztett belőle, oda tartotta a karját, hogy vágjon rajta még egyszer eret.

Természetes e kozben nagy csoportulás támadt a zajra. A gyilkos megadta magát. s csakhamar odaérkezett rendőr bekisérte a városházához. — Az orvтамодот Molnár Sándornak hívják. Romlott, megbélyegzett egyén, a társadalomnak egyik legaljasabb alakja. Ez az ember 18 évet töltöttbürtönben, melyre apa gyilkosságért lett elítélve. E 18 évből hármat itt, Debreczenben 15-öt az illavai fegyházban töltött el, s azt a nyáron hagyhatta el. Legény korában is durva veszekedő, verekedő természetű volt. Az apját, mert az a mint ballottuk — szerelmes volt ugyanazon nőbe, kit ő is szeretett, éjjel, midőn apja kint a ház előtt aludott, kegyetlenül meggyilkolta. Baltával hasította ketté az édes apja fejét.

Izsonyu büntét a nehéz fogásban sem bánta meg. Mintha csak nem is lett volna lelkiismerete. Kik ismerik ez embert, azt beszélék róia, hogy egyik testvérét: Molnár Istvánt a fegyház szűk czellájában is többször megöléssel fenyegeté. E legújabb tettét is bosszúból követé el. Pedig e bosszu bizonyára indokolatlan volt. S a vakmerő, ki fényes nappal utcán bátorodik embér életre törni, bármint beszél pálinkáról megzavart észről, elvakult kedély állapotról, — sokkal inkább az való, hogy tettét öntudatosan, s előre megfontoltan cselekedte.

Molnár Sándor most 45 éves, özvegy, gyermektelen. Középtermetű, minő a legtöbb debreczeni férfi.

Kurtára nyirott haja deresedésnek indult. Vajjon a hajsza lak a lelki kínok romboló hatásától fehéredtek-e meg? Gömbölyű feje széles közepös vállak felett kitta nyakon daczos, kihívó tekintetű arczal egyenesen áll. A tizennyolcz év ugy látszik nem volt képes alázatossá tenni. Ferdén metszett szemei (akár egy mongol) visszatükrök a lélek vadságát, a szív romlottságát, mely e domboru mellben gonosz indulatoktól hevíttette dobog. Ott áll a kapitány előtt. — Szavai melyek bár ellentmondók és határozatlanok, semmi megtörtséget, bünbánatot nem árulnak el, ép úgy mint magatartása sem. A vallomás kezdetén még nem tudta mentő gondolatait teljesen reudbe szedni s beismeri hogy szándéka volt Beke Mihályt meggyilkolni, mert ez, az ő, árvaszéki pénztárban levő pénzéből 1066 frtot „elrabolt.“ De csakhamar az ellenkezőt valjja és oly makacsul tagad, mintha csak Lucifer szelleme sugalmazta volna.

Tegnap, vagy ma reggel gondolté arra, hogy Beke Mihály urat megfogja ölni? — Kérdi a gonosztevőtől az alkaptány.

— Nem! Tekintetes kapitány ur!

Nekem az soha nem volt szándékomban Eu pálinkát ittam ma reggel kétszer is. Attól elveszitettem az eszemet. Mikor löttem, azt se tudtam mit csinálók.

magával csimpánzot, mely utközben kitűnő szolgálatokat tett a hajón, mint kemencefűtő. Ügyelt rá, hogy a parázs ne hulljon le a földre, tudta, mikor ép meleg a kemence. Ilyenkor sietett értesíteni a hajó péket. De ez nem volt egyetlen ügyessége; rendszeres résztvevő a matrózok munkáiban, segíté a vaszacskát fölhozni, a vitorlákat vonni és kitiűzni, s mindezt oly kitiűnően, hogy a tengerészek már egész komolyan kollegu számba vették. A ritka állat azonban még a nyílt tengeren elpusztult; egy durva kormányos agyonütötte.

Du Chaillu egyszer a rengetegben vadászva, feje fölött egy fan valami különös, szokatlan alkotmányt vett észre. Olyanforma volt, mint egy kifeszített esernyő, az átmérete hatnyolcz láb lehetett. Fölfutó növények indáival összekötözött levelekből állott; a levelek szépen elvoltak rendezve s egymásra fektetve, az indák pedig erősen bogozva, ugy hogy az egésznek olyas kupola formája volt. Nyilván eső és nap ellen szorgálandott menedéül. Építője pedig volt egy nagy majom, melyek szerencsen nyelven Nsziogo-Mbuve a neve. A vadász nem nyugodott, míg nem kerített közre egy ily ügyes fickót. Lesbe ált a majom sátra közelében. Estére csakugyan hazatért a házaspár s szépen elhelyezkedett az ernyő homályában. Itt szoktak rendszeren aludni, s így fogta meg du Chaillu.

Foridában utazván Poussielgue San-Geonimo ültetvényében Lloreute tábornok ven-

— De valami okának csak lenni kellett hogy Beke Mihályra löjjon.

— Nem tudom én azt se. En csak gondoltam, hogy az az ember Beke Mihály, de bizonyosan nem ösmertem, hogy kicsoda.

— Hát a pisztolyt miért vette magához és hol vásárolta?

— A pisztoly már régen meg van, s mindig a tarisznyamban tartottam s magammal hozdoztam.

— Miért?

— Azért, hogy odabazza el ne vesszen s hogy valami gyermeknek keze ügyébe ne essék. Még megtalálná magát vele löni.

Igen Molnár mindent tagadott. Tagadta, hogy neki szándéka lett volna Beke Mihályt megölni; tagadta, hogy ő egyáltalában gyilkolni akart volna; tagadta, hogy ő Beke Mihályt ismerte; hiszen azt se tudja hol lakik s nem is látta azóta hogy Illovára elvitték.

Azt mondja neki Dr. Sár váry Gyula, a tiszti főorvos:

— Leheljen rám.

Molnár megteszi.

— Hiszen a pálinka szag nem is érzik magából.

— Kérem alásan, én akármennyi pálinkát megiszom nekem attól sohsincs semmi bajom legalább nagy bajom nincsen. A szagától meg sohsé bűdös az én szám.

— Hát mikor is ivott és mennyit ivott maga pálinkát, kérdi már másodszer töle a kihallgató alkaptány.

— Reggel hat óra tájban — Ezt a pálinkát 12 krajczárért vettem meg az este. Azután egy fertály 7, vagy egy fertály 8 óra tájban, 8 pengő árut ittam meg. — Igaz, most jut eszembe, még a Csicsogónál is ittam 4 krajczár árut.

— Hány lépésnyirel lött?

— Annyi formáról mint ide a fal. (Még mértük a távolságot. A tiszti főorvos ur, nagyokat lépéven, neki csak 4 lépést tett ki; én szeriatom, ki miudig apró léptekhez vagyok szokva már öt volt.)

— Vallja be igazán, Molnár, miért lött?

— Hát mert ittam, feleli ez lakonice s a lelki nyugalom közönyös hangján.

— De hiszen maga nem volt egy csep-
pet sem részeg.

— Mert nem látták rajtam az emberek.

Molnár t vallatás közben megmoztozták. Negyven krajczárt s 9 revolvergolyót találtak nála. A forgópisztolyban volt 4 ólom golyó. Kettőt a Pásti köz megfagyott, havas földjén lehetne megtalálni.

Hanem Molnár Sándor nem csupán mint vádlott állott két rendőr között, de fellépett mint panaszos fél is. A dulakodás közben, mely közte és Bauer között kifejlett, állítása szerint elveszett kendőbe burkolt 23 frtja, meg a tarisznya, a mely-
kéde volt. Csemegénél azt kérdi a házigazda, akarja-e látni Antonio munka közben „Ki azaz Antonio?“, — szóló az utazó. — „Egyik szolgám s mondhatom nem a leg-
ügyletensebb. — Egyet csöndített, mire belé-
pett egy négy láb magas csimpánz fehér
nadrágban, vörös mellényben, piros sikkával. Gazdája intésére a majom asztalkendőt kapott a hóna alá s tiszta csemegés tányérokat osztott szét, de előbb megtörölte valamennyit igazi féltékeny tisztaságkedveléssel. Boussielgue azt írja, hogy Antonio egy maga gyorsabban és jobban szolgált, mint a többi négy szre-
csein inas összevöve. Kár, hogy ideges beteg-
ségben szenvedett s a keze reszketett, az arca rángatózott. Igazi vitus tánczot járt. Másik hibája Antonio urnak tolvajerkölöcsei valának. Osszecsent mindent, főleg édességeket s mellényzsebe valóságos tárházat képezte a lopott jószágoknak. Ha végig ütöttek rajta a pálczával, viczorította a fogát, de röktön készséges vissza adta a mit elcseent.

— De valami okának csak lenni kellett hogy Beke Mihályra löjjon.
— Nem tudom én azt se. En csak gondoltam, hogy az az ember Beke Mihály, de bizonyosan nem ösmertem, hogy kicsoda.
— Hát a pisztolyt miért vette magához és hol vásárolta?
— A pisztoly már régen meg van, s mindig a tarisznyamban tartottam s magammal hozdoztam.
— Miért?
— Azért, hogy odabazza el ne vesszen s hogy valami gyermeknek keze ügyébe ne essék. Még megtalálná magát vele löni.
Igen Molnár mindent tagadott. Tagadta, hogy neki szándéka lett volna Beke Mihályt megölni; tagadta, hogy ő egyáltalában gyilkolni akart volna; tagadta, hogy ő Beke Mihályt ismerte; hiszen azt se tudja hol lakik s nem is látta azóta hogy Illovára elvitték.
Azt mondja neki Dr. Sár váry Gyula, a tiszti főorvos:
— Leheljen rám.
Molnár megteszi.
— Hiszen a pálinka szag nem is érzik magából.
— Kérem alásan, én akármennyi pálinkát megiszom nekem attól sohsincs semmi bajom legalább nagy bajom nincsen. A szagától meg sohsé bűdös az én szám.
— Hát mikor is ivott és mennyit ivott maga pálinkát, kérdi már másodszer töle a kihallgató alkaptány.
— Reggel hat óra tájban — Ezt a pálinkát 12 krajczárért vettem meg az este. Azután egy fertály 7, vagy egy fertály 8 óra tájban, 8 pengő árut ittam meg. — Igaz, most jut eszembe, még a Csicsogónál is ittam 4 krajczár árut.
— Hány lépésnyirel lött?
— Annyi formáról mint ide a fal. (Még mértük a távolságot. A tiszti főorvos ur, nagyokat lépéven, neki csak 4 lépést tett ki; én szeriatom, ki miudig apró léptekhez vagyok szokva már öt volt.)
— Vallja be igazán, Molnár, miért lött?
— Hát mert ittam, feleli ez lakonice s a lelki nyugalom közönyös hangján.
— De hiszen maga nem volt egy csep-
pet sem részeg.
— Mert nem látták rajtam az emberek.
Molnár t vallatás közben megmoztozták. Negyven krajczárt s 9 revolvergolyót találtak nála. A forgópisztolyban volt 4 ólom golyó. Kettőt a Pásti köz megfagyott, havas földjén lehetne megtalálni.

Az értelmességnek e példáiból a bizonyodik be, hogy a majmot a leghasznosabb házi állattá lehetne domesztikálni, természetesen a kellő föltételek megtartása mellett. A főelv a meghonosítás. Déli vidéken kellene a majmokat először tanítás alá fogni s aztán fokontkint szoktatni az éjszakibb éghajlatához; mert mostan a trópusok forróságából hirtelen idehozva a mi hideg világreszünkbe, valamenyioiket gyorsan megöli a tüdővész. Hogy a majmok hidegebb égöv alatt is megélhetnek, azt bizonyítják az éjszakibb Ázsiában élő bundás majmok.

Tudós barátunk, Houzeau ur még tovább ment; azt ajánlotta, hogy a majmokat szoptatós dajkául kell alkalmazni, mert tejszéknek igen gazdag a vajtartalma. De ez már mégis egy kicsi merész újítás volna. Annyi bizonyos, hogy a majmok házi állattá való változtatása fontos fejezetet fog még képezni a huszadik század tudományának, öt szociológiájának történetében is.

ben forgó ügyetlen.
A z zéséből v mint az vissza ke
—
kapitány rom dara A kapitá nyomban után, el közre, ho
— Hátha B-k veszélyen lán csak sebet az orvos azó lést tett. ily hang „Be hátón ba letének n feületen kiüüinek Hog gyanítha az apa g ur épen kénéli mi ilyen vad Kés választat zelése al téka volt széknék a sanként r Molnár p hogy az gette fel. A l is e szon leghaszno hogy ped s szerenc Mihály u jezzük ki
—
törvényt sunkba vényésék
—
gyei főor gyakorl gratuláci összgekelt nyújtassa volt kegy kony nőve ves adom nosan is mind az egyetlen a legösz Debrecze leti pénz
—
és segél jövő vas let helyi meghivat e l n ö k
—
ros terül terjedő i 1578 any leány 11 kathi. (30 élve fu együtt 3 anyakönyv hátt össze mek. Me nőnemű 26, r. ka vörheny
—
most a k sokat, m most a mindenki gig szen sebb, a k ben volt gyobb fé az Alpes keleti ki hőmérsék tört, Orc Némator pont kör Alpesek mutatkoz és vége részben és szeles desebb, s sabb vol tozó, és hatni, a fagygyal

csak lenni kellett
se. En csak gon-
ke Mihály, de bi-
gy kicsoda.
ért vette magához
en meg van, s min-
am s magammal
ta el ne vesszen s
ezze ügyébe ne
st vele lőni. —
agadott. Tagadta,
na Beke Mihályt
gyáltalában gyil-
hogy ő józan
Beke Mihályt is-
bol lakik s nem
elvittek.
ár váry Gyula,
tag nem is érzik
enyinyi pálinkát
es semmi bajom
A szagától meg
es mennyit ivott
másodszor töle
an — Ezt a pá-
meg az este.
egy fertály 8
ttam meg. —
Csicsogónál is
?
ide a fal. (Meg-
főorvos ur, na-
4 lépést tett
apró léptekhez
nár, miért lőtt?
li ez lakonice
hangján.
v volt egy csep-
am az emberek.
zben megmo-
revolvorgolyót
lyban volt 4
ti köz meg-
megtalálni.
r nem csupán
r között, de
A dulakodás
er között ki-
szett kendőbe
nya, a melyik-
rdi a házigaz-
unka közbe
t az utazó. —
n nem a leg-
ett, mire belé-
impánz fehér
piros sikkával.
kendőt kapott
nyérokot osz-
amennyit iga-
Boussielgne
ga gyorsabban
bi négy szere-
ideges beteg-
tetett, az ar-
ezot járt. Má-
jerkölési va-
g édességeket
zát képezte a
tűttek rajta
de röktön
ent.
iból az bizo-
eghasznosabb
ni, természe-
tása mellett.
léken kellene
fogni s aztán
ég hajlatához;
gából hirtelen
ánkbe, vala-
dóvész. Hogy
megélhetnek,
zsiában élő
ur még to-
a majmokat
i, mert tejük-
De ez már
olna. Anyai
álattá való
még képezni
ak, sőt szo-

ben forgó pisztolyát őrizte tolvajoktól és ügyetlen, járatlan gyermek kezektől.
A 23 forint elvesztése — hangja színezéséből volt észrevehető — jobban fájt neki, mint az a tudat, hogy most talán megint vissza kell mennie Illavára.
— Bizony, kérem alásan Tekintetes kapitányur, két darab tizes bankó meg három darab egy forintos volt a keszkenőben. A kapitány ur, had vigasztalódjék a vesztés, nyomban egy órával a gyilkos szándéku tett után, el is küldött egy körsendőt a Pásti közre, hogy keresse, kurrentálj a 23 forintot. — Hátha előkerül valahonnan!
B-ke Mihály ur, hála Istennek minden veszélyen kívül van. A golyó a hát baloldalán csak gyöngye börtörzsolást okozott. A sebet az épen ott járó Dr. K a c z A l b e r t orvos azonnal megvizsgálta, s orvosi rendeltetést tett. Az orvos jelentése a sebesülésről így hangzik:
„Beke Mihály árvaszéki elnök ur a hátán baloldalt a bal oldali tüdő alsó részletének megfelelőleg egy kis tallér nagyságu feületlen börtörzsolást kapott s veszélyen kívülnek declarálható.“
Hogy Molnár boszúból követte el tettét gyanítható azon körülményből, hogy midőn az apa gyilkosságáért elítélték, Beke Mihály ur épen akkor Debreczen város törvényszékénél mint városi alügyész működött s mint ilyen vádlóként szerepelt.
Később Beke Mihály ur az árvaszékhez választatott meg. Molnárnak az árvaszék kezelése alatt jelentékeny összegű apai hagyatéka volt letéteményezve; de ezt az árvaszéknek a kir. ügyészség követelése folytán lassanként rabtartási költségekre kellett elfizetni. Molnár pedig abban a téves hitben volt, hogy az ő pénzét Beke Mihály ur küldözte fel.
A legmélyebb részvétellel értesültünk mi is e szomorú esetről, mely a közpálya egyik leghasznosabb munkásának életét fenyegette; hogy pedig meghiusult a gonosz szív szándéka s szerencsésen kikerülte a veszélyt Beke Mihály ur, e felett őszinte örömmel jejezzük ki.
— Jelenffy Kornél, a debreczeni kir. törvényszék új elnöke tegnap este városunkba érkezett s ma látogatást tett a törvényszéki bírák hivatalos helyiségében.
— Jótékonyág. Dr Varga Géza megyei főorvos ur, mint levélben kifejezte — „gyakorlatiasnak találván, hogy az új évi gratulációk helyett, az ekként megtakarított összegek a helyi jótékony egyletek részére nyújtassanak“ — ily czímen 5 — öt o. é frtot volt kegyes hozzám küldeni a helybeli jótékony nögyletei tefezésére. A midőn e szíves adomány számódásom alá vételét nyilvánosan is elösmerni szerencsém van: egyszerűs mind az igen tisztelt adományozó urnak, egyletünk iránt táplált nemes érdeklődésért a legőszintébb köszönetemet nyilvánítottam. Debreczen 1887. jan. 4. Győry Elek nögyleti pénztárnok.
— A debr. iparos ifjuság önképző és segélyező egylete évi rendez közgyűlését jövő vasárnap d. u. 3 órakor tartja az egy-let helyiségében, melyre az egylet tagjai meghívottnak Debreczen 1887. jan. 2. A z e l n ö k s é g.
— Népesedés. Debreczen sz. kir. város területén 1886. decz. 16. tól decz. 31-ig terjedő időszak alatt szül. ev. ref. (1556—1578 anyakönyvi tétel) törvényes élve fiu 8, leány 11, halva fiu 2, törvénytelen élve leány 1, együtt 10 fiu, 12 leány — 22. R. kath. (303—309 anyakönyvi tétel) törvényes élve fiu 2, törvénytelen élve fiu 1, leány 4, együtt 3 fiu, 3 leány — 6. Ag. hitv. ev. (39—40 anyakönyvi tétel) 1 fi 1 leány. Született tehát összesen 14 fiu, 16 leány, — 30 gyermek. Meghalt ugyanezen idő alatt 16 fi 18 nőnemű együtt 34 egyén. Ezek közül ev. ref. 26, r. kath. 6. luth. 1, izr. 1. Himlőben 4, vörhenyben 1 halt meg.
— A legérdekebb esemény. Erről most a központi időjelző állomás ad tudósításokat, mert határozottan az idő szolgáltatja most a legközérdekebb eseményeket. Ezek mindenkit érdekelnek, mert szeszélyeiket végig szenvedte mindenki. E hét elején kevesebb, a hét második felében nagyobb mértékben voltak csapadékok. Az észak-nyugoti nagyobb félben többnyire hóval, Angliában és az Alpseknél helyenkint hóviharokkal a délkeleti kisebb részben nagyobb részben esővel. A hőmérséklet általán kevés hullámszámot mutatott, Oroszországban kissé fagyosabb lett. Németországban és Közép-Európában a fagy pont körül maradt. Kiseb erőssébb fagy az Alpsek és az északi Kárpátok környékén mutatkozott. Hazánkban az idő a hét elején és vége felé csapadékkal, hóval, délkeleten részben esővel változó később kissé enyhébb és szelesebb, a hét derékában ellenben csendesebb, szárazabb és éjjel többnyire fagyosabb volt. A hétre, eleinte csapadékkal változó, részben enyhébb, és szelesebb időt várhatni, a hét derékán szárazabb és erősebb fagygyal hidegebb lesz.

— A virágból érdeklében. A Nögylet által január 8-án rendezendő virágból már csak napok választván el bennünket, ismételve fölökrem a mélyen t. hölgyközönséget hogy megrendeléseiket kegyeskedjenek mielőbb megtenni azért, hogy úgy a tableaux csoportosítása, mint a jelmezek összeállítására könnyebben eszközölhető legyen. Miután rendkívül nagy virágkészlettel rendelkezőnk, jelmezmegrendeléseket a bál napjáig elfogadhatunk a legnagyobb készséggel, gondadal és izléssel kiállíthatunk, és pedig a lehető legolcsóbb árban, — nem csak a meglévő virágokból de bármely képzelt virágból is. Nem kívánatik egyéb csak a virág megválasztása és az árak meghatározása. Ez árak mint már többször hangsúlyozva ismételtük és most is jónak látjuk megemlíteni, 6—8 frttól kezdve kaphatók meg, miután azok megszámlálható magokra a rendelésre bízunk. Szívesen fölökrem ismételve is mindazon szülőket, kik a tableaux szépségének emelése céljából hajlandók gyermekeiket vitágjelmezbe öltöztetni, legyenek oly jók, hogy a képeket tekintésük meg nálam. A megrendelési árak a lehető legolcsóbbak. Azon nagyszámu hölgyközönséget is, kik a táncmulatságban egyszerű bál ruhában fognak megjelenni, igen szívesen fölökrem, hogy bál ruhájokhoz szükséges virágkészleteiket a Nögylet által annyi áldozattal előállított szép virágkészletből szerezzék meg. — Veresné, S z a t h m á r y Teréz nögyleti elnök.
— Hol van legelőszőr új év. Lucz dr. kassai reál iskolai tanár a mult vasárnap felelt meg erre az alkalomszerű kérdésre a következőképp: Tény, hogy az idő dátuma a két földtekén különböző dátumok határát megjelöli. E vonalat azonban nem valami csillagászati törvény, s nem a dátum sajátos természete szabja meg, hanem az önkényesen választott. Közmegegyezés szerint ezen vonalul a Greeenwich-től számított 180-ik fokot átmetsző hosszúsági vonal van elfogadva, mely az Északi jeges tengeren Azsia legészakkeletibb csucsan a Csendes oceánon, s déli jeges tengeren vonul keresztül, és olyan területeket érint, a hol a közlekedés kevés lévén, lehetőleg mellőzöttek azon kellemetlenségek, melyek két egymás mellett fekvő hely külön dátuma folytán alig lennének elkerülhetőek, ha ezen vonal sűrű lakott tájakon vonulna keresztül. Ha tehát az éjjel vonalról keletfelé egészen ezen vonalig már vasárnap van, ettől megint az éjjelvonaltól másik vonalig még csak szombatot irnak. E dátumvonal következtében áll be az, hogy az új dátum Chatam angol szigetén kezdődik és Manilla szigetén végződik. Chatam szigetén van tehát új év legelőszőr és Manilla szigetén legutoljára. Vagy mikor Chatam szigetén már husvét vasárnapja van, Manilla szigetén még szinte négy órán át nagypéntek estét ünnepelek. — A hajók, melyek San Franciscótól Yohohámának, San-Franciscótól Sydneynek, vagy Sydneytől via Tüzfok Londonnak haladva, tehát rendszeren menetvonalon haladva szelők a Csendes oceánt a nélkül, hogy az említett szigeteket érintenék, a görbe dátumvonalal nem törődnek, hanem csak a 180-ik délkörön áthaladva változtatják meg dátumukat. Csakis azon egy esetben, ha a 180° alá szombatot vagy vasárnapot érnek, szokás a parancsnokok részéről sem a vasárnapot ki nem hagyni, vallási tekintetből, sem egymás után két vasárnapot nem venni, gazdasági tekintetből.
— Köszönetnyilvánítás. Szomorú köztelességemnek tartom mindazon rokonsáimnak óarátimnak és ismerőseimnek, kik boldogult szeretettel egyetlen fiam temetésé alkalmával megjelentésükkel fájdalomba osztozni kegyesek voltak hálás köszönetemet nyilvánítani Özv. Papp Józsefné szül. Zágonyi Sára.
— Földesen a mult évben született 174 gyermek meghalt 137 egyén s házasságra lépett 41 pár.
— Rác Károly zenekara holnap este Vilmos Lajos vendéglőjében zene-estélyt rendez.

S z i n h á z.

Tegnap volt a „Parasztkisa szeszony“, Berzók jeles népszínműének második előadása. A kitűnő író munkája most is ép oly hatást szült, mint első alkalommal. Az előadók is biztosabban érezték magokat szerepeikben, s ez előadás jobban sikerült az elsőnél. Örley Flóra Jolán szerepében igen kedvesen mozgott. H a d a y szintén igen jól alakított, s úgy látszik a drámai jelenetekhez kiváló érzéke van. Zilabynak is jobban sikerült a fővárosi völgyén. A többi szereplők is jól alakítottak, s kár hogy e minden tekintetben sikerült előadást nem halgatta nagyobb közönség.
Rónaszéky Gusztáv jutalom játéka holnap lesz. Választotta pedig az alkalomra „A kukufyini banka“, — cz. népszínművet. Rónaszéki alakításával holnap este kiváló gyönyörűséget fog szerzeni a közönségnek, melynek ő minden időben volt és lesz a legkedvesebb kedvence. Az is bizonyos hogy Rónaszéki jutalomjátékára szufolya lesz a színház s a derék művészek bizonyára lerójják tisztelői és barátai elismerésöknek, adóját.

Legujabb.

A „Debreczeni Ellenőr“ eredeti távirata.
BUDAPEST, január 4. A hivatalos lap mai száma közli, hogy T a r k o v i c h J ó z s e f miniszterelnökségi miniszteri tanácsosnak, s a minisztertanács jegyzőjének és államtitkárnak kinevezett. E kinevezés elismerése az állam szolgálatában évek hosszu során át szerzett érdemeinek.
BECS, január 4. A Romániával kötendő kereskedelmi szerződés tárgyában megkezdődtek az értekezletek Sturdza miniszterrel, ki a román kormány szakelőadót táviratilag idehívta. T i s z a Kálmán miniszterelnök, S z a p a r y és S z é c h e n y i miniszterek tegnap ideérkeztek a tárgyalásokra.
LONDON, január 4. G o s c h e n elfogadta a pénzügyéri tárczát a Salisbury kabinetben. Ezzel a miniszterválság véget ért.

A közönség köréből.

Egy kis mese,
A debreczeni zenede alapítóinak figyelmébe.
Jelige: „X. gróf meglátogatta Debreczen városát, de nagyon kevés zenekedelőt talált.“
Főv. lapok, 1886.

Egy híres országnak egyik híres városára többféle nevezetességei közt egy zenedével is díszkedhetett.
De ez intézet régi fennállása nem hozhatott a városra dicsőséget, mert hiszen még nem ünnepelelte 300 éves, de még csak 25 éves jubileumát sem. Az intézet még is hirre vergődött az által hogy fennállását kizárólag saját polgárai készsége adományainak köszönheti. Nem haszonleső részvénytársaság alapította nyerevényekre, hanem a zeneértő lakosság a közjó és nemesítés érdekében, továbbá hogy ilyformán alkalma nyíljon a serdülő fiataloknak magat jutányos oktatás mellett „zenebarátok“ művelni.
Büszke is volt ez intézetre nép és előjáróság egyaránt és a ki csak tehette, szerzett magának 100 forintért „zenede alapító“ jogot. S aki már 200 forintot áldozhatott a népboldogítás oltárára, már azon jobban is részesült, hogy egy gyermeket, akár sajátját, akár idegent díjtalanul küldhetett a zenedében, mely jog aztán kiterjedt utódjaira is a törvényes alapszabályok értelmében.
Nem esoda tehát, ha gazdag polgárok, egyletek, intézetek 1000 frtot is jegyeztek elő, hogy így alkalmok nyíljenek 5 gyermeket is „zenebarátok“ művelhetni.
Őfelsége a király és királyné, grófok, hercegek és hercegnők tetemes összegekkel járultak a zenede alapításához.
A zenede egy rövid idő alatt soha sem remélt magaslatra emelkedett. A tanszakok fiatal és kiváló szakértelemmel bíró egyénekkel töltettek be.
A helyiség, melyet egy nemesszivű emberbát engede t által a zenedének, szufolásig megtelt növendékekkel. S a zenede tanárai és tanulói közt kölcsönös barátság és támogatás fejlődött ki.
Az alapítók évről évre szaporodtak, s joggal lehet állítani, hogy némelyik „ingyenes“ növendékből, ki egy jószívű alapító ajánlata folytán vétetett fel e tanítványok közé, idővel nem csak „zenebarát“, de „alapító tag“ is lesz.
Es valóban, ha a zenede 10 évi fennállása után jubileumot ül, (a mi akkor még nem volt divatban) az ünnepegy olyan lett volna, hogy azt a napot, mint eddigi életének legszebb napját arany betűkkel jegyezhetné volna fel jegyzőkönyvébe levén már akkor 30000 frt tőkéje, 300 alapító és 400 rendes tagja.
De semmi sem tart örökké. Valami megfejtethetlennel kellett egyszerre feltűnni a zenede egén, mely virágai fejlődésére oly káros következményekkel hathatott, hogy a gyümölcs nem felelt meg a várakozásnak, mert mind inkább ritkább lett a jövendőbeli „zenebarátok“ sora, mivel még az „ingyenes“ növendékek számaiban is fogyatkozás állott be.
E fogyatkozás azonban sem az intézet, oka sem az alapszabályok értelmében rejlett, mert az igazgatóság kényszerítve látta magát, arra mire az evangéliumi gazdag ember ki midőn látta, hogy a lakadalomra a sok meghívott vendég meg nem érkezik, azt parancsolta szolgálójának, hogy: „Menjetek az utcára és hívjátok a szegényeket, vakokat, koldusokat, hogy megteljen házam.“
Még több! az igazgató ur maga is sietett utcára és folszóltította a vakokat és koldusokat, felhasználni minden eszközt és ígéretet (mert a ezél szentesíti az eszközöket), hogy növendékeket és alapítókat szerezzon a zenedének.
A társadalom minden rétegében oly tapintattal és igaz hűséggel tudta a zenedébe járás előnyeit magyarázni, — hogy igyekezete rendszeren sikert aratott. Külön-

ben ő maga is egészen át látszott hatra lenni a zenede özeleitől és eszméitől. Es nem egyszer kellett hősiesen megvívni és tekintélyét latba vetni vele meg nem egyező tanácsosai ellen, ha a zenede jóléte és hira ugy kívánta.
Egész nap mindenkinek rendelkezésére állott. A könyvek, naplók — ügybuzgalmának tanujelét napról napra szaporodtak. Csak a v a g y o n f o g y o t t évről évre megfoghatatlanul. Azért a zenedének még ez utóbbi tíz évben is volt elég növendéke. (Zenebarát.) Még mindég hegedültek, énekeltek, zongoráztak hogy hogy vólóságos öröm volt! A nélkül hogy valamelyik növendék csak újjával is ériatette volna a zongorát, 2 év alatt az összes scálát kivülről tudta.
Ez az állapot sem tartott sokáig.
A zenede kiltzte a gyászlobogót — a zenede atyja meghalt.
A legközelebbi közgyűlésen a tandij annyira felemeltetett, hogy azt csak igen gazdagoknak volt tehetségükben megadni. Magoknak az alapítóknak egy ajánlott gyermekért utánfizetést kellett teljesíteni egyes*) alapítók ellenvetésére, hogy ezáltal kevesebb zenebarát neveltetik, az választottat az előbki székéről:
„Nem is az a törekvésünk, hogy fütől, fától növendékeket szedjünk össze, mint azt a boldogult N. ur tette, ki még a használatban nem levő alapító tagok névsorát is kirta és szegény sorsu szülők közt szét osztotta és így a növendékek számát szaporította, nekünk pénzre van szükségünk és csak azt kell tekintetbe vennünk.“
Hogy lesz-e megfelelő tandijért megfelelő tanerő? arról szó sem volt.
Az alapszabályok eltűntek. A zenede atyai széke ma üres és ha valaki ma tanácsért kopogtat az ajtón, nem talál senkit oda hazra. A hol nincs bírő, nincs ott törvény sem, a hol törvény nincs, onnan távol van a rend, és rend nélkül az enyészet lesz az ur mindenek felett.
Közgyűlés, választmányi tagok, zárszámadás, vagy vagyoni kimutatás — nem létezik. Csak egy titkár van, ki kész a pénzt behajtani, de számadást tenni, vagy felvilágosítást nyújtani csak abból az okból sem tartja szükségesnek a száz forintos alapítónál, mert hisz ezt még az ezer frtos alapító sem kívánja.
Ma, 25 éves fennállása után a zenede 500 alapítójával együtt koldul és ha a város nem segíelné, a városunkat meglátogató gróf ur nem csak „zenebarátok“ de még csak „zenebarát“ sem talált volna.
Es hát 500 alapítónak a zenede emelése és vagyona oly kevéssé fekszik szívében, hogy az intézetet annyire hagyta jutni!
Elég szomorú!!
Egy öröklődő alapító.
*) Csakis egynek, mert a hivatalos személyzetnek kívül csak 3/2 személyből, azaz 3 férfi és 1 nőből állott a közgyűlés.

DEBRECZENI SZINHÁZ
Holnap, szerdán, 1887. január 5-én,
Rónaszéky Gusztáv jutalmára
bérletszűnetben, itt először:
A kukufyini bank.
Bohózatos népszínmű Irta: Polgári Kálmán.
Felelős szerkesztő és kiadó laptulajdonos
Vértesi Arnold.
Főmunkatárs: Karczag Vilmos.
A mohai **ÁGNES** savanyúvíz
folytonos használata mint
IVÓ VIZ
járványos betegségek
alkalmával kitűnő szolgálatot tesz.
Friss töltésben kapható
minden gyógyszerárban, fűszerkeres-
kedésben és vendéglőkben.

A „Bécsi biztosító társaság”

és a „Bécsi élet és járadék biztosító intézet” alólirott magyarországi fiókgazgatósága által hazánk egyes főbb városaiban már kötvény kiállítási joggal felruházott főgynökségek is felállítván, tudatjuk, miszerint főgynökül

Debreczenben: Simonffy Sámuel

kir. tanácsos urat

Pozsonyban: Mihályi T. E. ipar- s keresk- kamara elnök urat
Szegezen: Tóth Pál urat
Aradon: Assael A. Abraham urat
Miskolczon: Török Aladár urat
Sopronban: A soproni építő- s földhitel-bank részv. társulatot
Temesvárott: Redl testvér urakat
Nagy Becskerekén: Hirtenstein és Reiner urakat

nyertük meg, felkérjük a t. biztosító közönséget, hogy ugy tűz, jég és szállítványi, valamint életbiztosítási ajánlataikkal társulatunkhoz, esetleg illetékes főgynökségünkhöz fordulni és minden kívánalomnak megfelelő társaságunkat bizalommal felkeresni sziveskedjék.

Fenn emezett társulataink, míg egyrészt tekintélyes tőkéjeik által is már teljes biztosítékokat képesek nyújtani az elfogadott kockázatokért, másrészt előnyös díjtételei verseny képessé teszik minden eddig hazánkban működő biztosító társulattal szemben; mitőbb az életbiztosítási üzletágban oly előnyös kombinációkat vett fel díjtáblázataiba, melyek a biztosító közönség minden várakozásainak megfelelnek.

Társulataink elvül tűzvéde ki továbbá, hogy bekövetkező szerencsétlenségek esetén a károk gyors, pontos és igazságos rendezésére lelkiismeretesen gondot fog fordítani, reméljük, miszerint a t. biztosító közönség egész bizalommal fogja felkeresni ajánlataival társaságainkat, mi pedig igyekezni fogunk az irányunkban tanúsított bizalmát mindenkor teljes mértékben kiérdemelni.

Ugyanez alkalommal felkérjük végül a kör- s községi jegyzőket, néptanárokat, iparosokat, kereskedőket, valamint a kisebb birtokos urakat, kik helyben, vagy hazánk tekintélyesebb helyein s községeiben társulatunktól főgynökséget vállalni hajlandók, hogy ezek elnyerése céljából levélelileg hozzánk, esetleg fentebb irt főgynökségünkhöz fordulni sziveskedjenek.

Tisza László.

Igazgató.

Ágoston József.

Vezértitkár.

Fagyás, kifujt, felrepedezett, vörös kezek ellen, a legjobb és legbiztosabb gyógyhatású az általánosan elismert

HUNGÁRIA-IR

mely bármely a fentebb említett bajokat, használati utasítás szerint legfeljebb 8 nap alatt gyógyít.

Hungária-arc-crème

mely az arczbőrt mindig simán, finoman, pa tanácsoktól, bőr-aknáktól (Mitesser) vagy bármilyen kiütésektől mentve tartja.

ÁRAK: HASZNÁLATI UTASÍTASSAL

„Hungária-ir” egy üveg 1, 1.50, 2, 3 frt. „Hungária-arc-crème” 1 és 2 frt.

Kaphatók Budapesten: Török József király-utca, Neruda Nándor hatvani-utca, Dankovszky István József-tér 2. sz., Kálik és Rökkert Sebastyán-utca 6. sz., Wiesemann Ign. kis korona-utca 3. sz. -taeck D. fő-utca 20. sz. Wettin M. Károly-utca 3. sz. és a központi szétküldési raktárban

MOLNÁR ENDRE

BUDAPEST,

Kerepesi-ut 13-dik szán.

Diszes bolti felszerelvény eladó.

Végkiárulás.

17 év óta fennálló férfi ruha fiók-üzletemet üzletelhagyás végett

végkiárusítom.

A raktáron lévő kész áruk

bámulatos olcsó áron

a n. é. közönség rendelkezésére bocsátom. Tisztelettel

Kramer J.

(Debreczen, főtér 1824 sz.) férfi-szabó.

Diszes bolti felszerelvény eladó.

Kávésók, kaszinók, egyletek és egyáltalában mindenütt, hol KÁRTYÁZNAK, nélkülözhetlen a TOMSON AMERIKAI UJONNAN FELTALÁLT

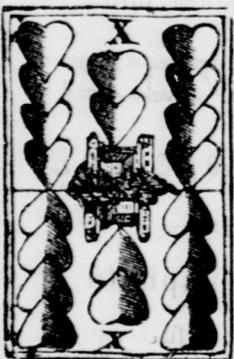
tisztító és fényesítő kártya-készülék,

mellyel minden fáradság nélkül ÓRÁNKÉNT 100 JÁTEK KÁRTYÁT, még oly elavult vagy bepiszkolt állapotban is, tisztaság, fény, simaság és foghatóság kölcsönözhető.

Egy készülék ára 3 frt.

Postautárvétel vagy a pénz előleges beküldése mellett kapható a főképviseletnél

Engel és Társa, Budapest Csányi-utca 4.

Bálozók figyelmébe !!

A farsang közeledtével ajánlja legújabb izlés és divat szerinti készült

tánczrendeit,

valamint egyéb

disz-munkálatokat, névnapj és diszes alkalmi ajándékok izléses elkészítését

diszalbumokat, könyveknek legújabb divat szerinti bekötését

Dávidházy Imre

könyvkötészet.

„Ugyanott bálokra női tánczrendminta láthatók és különféle tervek megtekinthetők.”

Máriaczei gyomercsöppek.
Kifűnő hatású szer
a gyomor minden betegségeiben.

Védője

lakkal való túlterhelése, gilliszta, lép-
máj- és aranyeres bántalmak esetében.
Egy üvege ára használati utasítással együtt 12 frt.

Fülfelhatalatlan étvágyhiány, gyomorgöngyösség, ross illatú léleket, felgyulladás, savanyú felbősnés, köhögésgyomorhurut, gyomorgöngyösség, homok- és darakepződés, túlságos nyálkakepződés, szárazszájnyelés, és hányás-fűfűzés (ha a gyomortól ered), gyomorgöngyösség, szék-szorulás, a gyomornak étellekkel és ittalokkal való túlterhelése, gilliszta, lép-
máj- és aranyeres bántalmak esetében.
Egy üvege ára használati utasítással együtt 12 frt.

Központi szétküldés Brady Károly gyógyszerész által Kremsierben 457 (Morvaország).
Kapható minden gyógyszerárban.

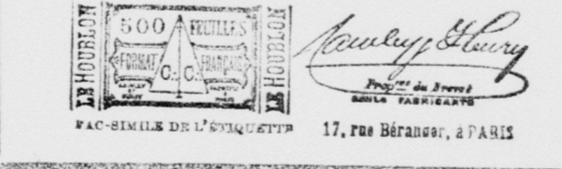
Óvás! A valódi máriaczei gyomercsöppeket sokan hamisítják és utánozzák. A valódiak jelölés minden üvegenk plusz, a fenti védőjeggyel ellátott borítékba kell göngyölvé lennie és a minden üveghöz mellékelte használati utasításon meg kell jegyezni, hogy az Kremsierben Gusek Henrik könyvnyomdájában nyomtatott.

A LEGJOBB cigarettá-papír

LE HOUBLON

francia gyártmány. Cawley és Henrytől Párisban. Utánzásoktól mindenki óvatik.

Ezen papír Dr. Pohl J. J., Dr. Ludwig E., Dr. Lippmann E. bécsi egyetemi vegyészeti tanár urak által legjobban ajánlatik, és pedig kitűnő minőségű határozott tisztasága miatt, és mert annak semminemű egészségre ártalmas kellemetlen hozzáadva.

Nincs többé fogfájás.

A SOULAC-i (Gironde apátság) tisztelendő BENEDEK-rendi szerzetesek Dom Maguelonne Prior

fogvizének használatával mellett. 2 arany-érem; Brüsszel 1880. London 1884. A legmagasabb kitüntetések.

Boursaud Péter prior által 1873 évben feltaláltott A tisztelendő Benedekrendi szerzetesek fogvizének használata, naponként néhány csöppet vízbe véve, megakadályozza és gyógyítja a fogak odvasságát, melyeknek fehérségét és szilárdságát kölcsönöz, amennyiben a foghúst erősíti s teljesen egészségessé változtatja. — Valóságos szolgálatot teszünke lap olvasóinak, midőn e régi és hasznos szer, a legjobb gyógy- és egyedüli óvszert fogfájás ellen ajánljuk.

A cég alapítottot SEGUIN 3. Rue Huguerie, 1897. Főgynök: 3. BORDEAUX.

Elixir dentifrice 1 frt 50 kr. 2 frt 50 kr. és 4 frt Poudre 80 kr. és 1 frt 25 kr. Pate 80 kr. és 1 frt 25 kr.

Raktárak Debreczenben: Schwarz M. Benő, Szepessy és Kerekes kereskedéseiben s Dr. Rothschnek E. gyógyszerárban.

Eladó vagy kiadó jégverem.

Egy jókarban levő jégverem eladó vagy kiadó. — Etekezhetni WEICHINGER KÁROLYNÁL a Hungaria kávéházban.

Legelő árverés.

H. Vámospécs községhez tartozó nagy fülöpi pusztán 200 darab nagy jószágra legelő, az 1887 év január 9-én délelőtt 10 órakor tartandó árverésen egy évre haszonbérbe adatni fog. — Az árverési feltételek a község házában addig is megtekinthetők.

Ugyanakkor kiadatik a vámospécsi határon is 200 darab nagy, vagy ennek megfelelő kis jószágra való legelő egy évre.

Kelt H. Vámospécsen 1886. decz. 23. Fagyal mre bíró.

Vendéglő felhagyás miatti bor-eladás.

Alantírott üzletével végképen felhagyni óhajtván,

összes borait

körülbelül 56 hektoliter kitűnő hegyi bor, 1885. bakar és asztali borok, és 1886-iki hegyi s kerti bor hordóban minden órán eladó

hordóval vagy anélkül. Azonkívül nagy választékban kis hordók is eladók. Ugy szintén az egész kávéházi és vendéglői berendezés eladó. A helyiség februáriusban átadható.

Tisztelettel GUSZMANN RÓBERT.

Szolid képviselőt

keres egy budapesti bejegyzett bankház Debreczen és környéke részére. E képviselőnek feladata volna a budapesti és bécsi tőzsde részére megbízásokat szerezni. Sives ajánlatok: „BÖRSENVERTRETUNG“ Budapest főposta restante intézendők.